

ĐẠI HỘI LẦN THỨ XVII ĐẢNG CỘNG SẢN TRUNG QUỐC VỚI VẤN ĐỀ THỨC ĐẨY NỀN KINH TẾ QUỐC DÂN PHÁT TRIỂN VỪA TỐT VỪA NHANH

TS. NGUYỄN MINH HẰNG

I. VÌ SAO TRUNG QUỐC NHẤN MẠNH PHÁT TRIỂN KINH TẾ QUỐC DÂN VỪA TỐT VỪA NHANH?

Cuộc cải cách mở cửa của Trung Quốc diễn ra trong 29 năm qua, đồng thời với việc đã đạt được những thành tựu cực kỳ to lớn, cũng nảy sinh ra vô số khó khăn, mâu thuẫn. Song bất chấp hàng loạt vấn đề tồn tại, Trung Quốc vẫn phát triển ổn định và nhanh chóng. Trung Quốc đã đạt kỳ tích, phá vỡ mọi kỷ lục về nhịp độ tăng trưởng GDP nhanh liên tục gần 30 năm, với mức tăng bình quân hằng năm xấp xỉ 10%, nâng tỷ lệ từ 1% GDP toàn cầu vào năm 1975 lên 6% năm 2006, đạt 2688 tỷ USD, đoạt ngôi vị thứ tư thế giới. Dự trữ ngoại tệ của Trung Quốc lên đến 1060 tỷ USD, so với 154 tỷ năm 2000, đứng đầu thế giới. Một số nhà nghiên cứu nhận xét rằng, 30 năm cất cánh của Trung Quốc tương đương với 3 thế kỷ của nhiều nước phương Tây để thực hiện công nghiệp hoá và tích lũy tư bản trên quy mô lớn. Thường là cái "nhanh" ít đi đôi với cái "tốt", song với sự phát triển của kinh tế Trung Quốc thời gian qua thì không hoàn toàn như vậy.

Nếu không tốt thì vì sao sức mạnh tổng hợp của đất nước, đời sống nhân dân và vai trò quốc tế của Trung Quốc đều nâng cao rõ rệt? Vì sao hàng hoá của Trung Quốc ảnh hưởng đến tiêu dùng hàng ngày và công ăn việc làm của nhiều nước; sản xuất và xuất khẩu một số mặt hàng như dệt may, da giày, điện tử..., Trung Quốc đã là một siêu cường quốc? Nếu không tốt, vì sao theo quan niệm của nhiều nhà khoa học, ba điều làm nên sức mạnh của một nước lớn – súng đạn, tiền bạc và ý tưởng – có thể coi là đến nay, về cơ bản Trung Quốc đã hội đủ, khiến thế giới phải kính trọng? Nếu không tốt thì vì sao, riêng về sức mạnh kinh tế - mà theo các nhà khoa học phương Tây, đó là điều làm cho Trung Quốc trở nên hấp dẫn, đáng nể trong một thế giới tôn trọng sự thành công về vật chất – cũng hết sức nổi bật, khiến ngay cả cường quốc số một thế giới là Mỹ cũng phải e dè?

Đại hội XVII ĐCS Trung Quốc vừa qua đã một lần nữa đưa ra đòi hỏi thúc đẩy nền kinh tế quốc dân phát triển vừa tốt vừa nhanh. Có thể hiểu là, sự phát triển kinh tế trước hết phải cân bằng, bền vững, song xu hướng tăng trưởng

nhanh diễn ra trong thời kỳ trước đây vẫn tiếp tục được duy trì. Có thể thấy là Đại hội đã đưa yếu tố “tốt” lên hàng đầu, đặt yếu tố “nhanh” vào vị trí thứ yếu, mặc dầu suốt 30 năm qua, toàn Trung Quốc đã huy động mọi nguồn lực để theo đuổi tốc độ cao. Như nhiều nhà khoa học nhận xét, điều đó cho thấy, công cuộc cải cách và phát triển của Trung Quốc đã buộc phải, và có thể đi vào chiều sâu, song nó không có nghĩa là Trung Quốc đã ít quan tâm đến tốc độ.

Như bên trên đã nói, sự phát triển nhanh của kinh tế Trung Quốc kéo dài đã 30 năm. Nhưng mục tiêu chấn hưng Trung Hoa như người Trung Quốc mong muốn vẫn chưa được thực hiện về cơ bản, đòi hỏi phải tiếp tục giữ tốc độ nhanh chóng. So với nhiều thế kỷ trước, sự suy giảm tỷ lệ GDP so với thế giới, đi kèm với sự suy giảm ảnh hưởng quốc tế của Trung Quốc và các bi kịch do những điều đó gây ra mà người dân Trung Quốc coi là nỗi “ô nhục quốc gia” chưa hoàn toàn được gột rửa. Một số tài liệu đều dẫn thống kê của nhà kinh tế Hà Lan A. Madison trong cuốn *Nhìn lại 200 năm kinh tế thế giới* cho thấy năm 1820 GDP của Trung Quốc chiếm 28,7% GDP của thế giới, lớn hơn nhiều so với 5,2% của Anh và 3,1% của Nhật¹. Còn theo nhà sử học Mỹ Paolo Kennedy trong cuốn sách *Sự hưng suy của nước lớn*, thì năm 1830 sản lượng ngành chế tạo của Trung Quốc chiếm 29,8% của thế giới, hơi thấp hơn mức 34,2% của toàn bộ châu Âu nhưng cao hơn nhiều so với mức 4,5% của Anh và 2,8% của Nhật Bản, khiến vua quan nhà Thanh tự cho là “thiên triều sản vật phong phú, cái gì cũng có”, không cần trao đổi với thế giới bên ngoài, làm cho Trung Quốc dần trở nên lạc hậu, yếu kém². Trải qua 60 năm xây dựng nước CHND Trung Hoa, đặc biệt là gần 30

năm cải cách mở cửa, nhờ giải phóng tư tưởng, đổi mới tư duy, học tập kinh nghiệm hội nhập quốc tế của các nước và khu vực, trước hết là Nhật Bản, Hàn Quốc, Đài Loan, được thúc đẩy nhanh hơn nhờ các nhà lãnh đạo nhìn ra vận hội mới và tận dụng thời cơ toàn cầu hoá, Trung Quốc mới tạm coi là được “mát mặt”, với tỷ lệ 6% GDP của thế giới vào năm 2006 và 6,6% công nghiệp của thế giới vào năm 2002³. Tuy đứng thứ tư về tổng lượng, nhưng GDP bình quân đầu người hơn 1.000 USD của Trung Quốc lại đứng thứ 108 trên thế giới, cách rất xa mức hơn 40.000 USD của Mỹ và châu Âu. Hơn 900 triệu nông dân Trung Quốc vẫn canh tác bằng dụng cụ thô sơ. Sự “phục hưng” của Trung Quốc còn phải đi một chặng đường dài và còn rất xa mục tiêu muốn vươn tới mà theo các nhà lãnh đạo Trung Quốc, đòi hỏi sự nỗ lực của nhiều thế hệ. Nhìn gần hơn, nếu Trung Quốc không giữ được tốc độ tăng nhanh, thì các chỉ tiêu mà Đại hội XVII ĐCS Trung Quốc đề ra cho năm 2020 làm sao có thể thực hiện được, đó là phần đầu xây dựng toàn diện xã hội khá giả, sức mạnh tổng hợp của đất nước nâng cao rõ rệt, quy mô thị trường trong nước đứng đầu thế giới, cơ bản thực hiện xong công nghiệp hoá, với GDP bình quân đầu người gấp 4 lần năm 2000. Do vậy Trung Quốc không thể tiến chậm. Các nhà lãnh đạo Đảng và Nhà nước Trung Quốc đã nhiều lần nhắc nhở mọi người phải nhìn nhận một cách biện chứng đối với sự phát triển kinh tế Trung Quốc với tốc độ cao. Cuối năm 2003, khi đi thăm Mỹ, Thủ tướng Trung Quốc Ôn Gia Bảo trong diễn văn tại Trường Đại học Havard đã nói: “Trung Quốc có 1,3 tỷ người, vấn đề nào dù nhỏ đến đâu, nhân với 1,3 tỷ cũng trở thành vấn đề rất lớn; cho dù tài lực vật lực khả

quan đến đầu, chia cho 1,3 tỷ cũng trở thành mức bình quân đầu người rất thấp, rất thấp.”⁴

Một sự thật không thể chối cãi là cái “tốt” trong phát triển kinh tế Trung Quốc trong thời gian qua còn tồn tại rất nhiều vấn đề. Những biện pháp tăng trưởng nhanh của Trung Quốc chưa thực sự hiện đại và hiệu quả. Sự tăng trưởng theo chiều rộng đẻ ra nhiều vấn nạn về chất lượng, về mức ngốn tài nguyên, tàn phá môi trường, ổn định xã hội không được đảm bảo. Các nhà lãnh đạo Trung Quốc luôn khẳng định, “Chúng ta chưa có lý do gì để vui mừng”, “Không được phép lạc quan với hiện thực”. Hiện thực đó là, nhiều vấn đề, đặc biệt là những vấn đề xã hội và môi trường đã trở thành các nhân tố kiềm chế sự phát triển nhanh và tốt của nền kinh tế, nếu không giải quyết thoả đáng thì không những sự phát triển kinh tế tiếp tục lâu dài bền vững sẽ gặp khó khăn, mà còn có thể xuất hiện khủng hoảng xã hội và môi trường. Lúc đó “thành quả bao năm vất vả có thể bị tàn phá, thậm chí chính quyền đổ vỡ, mất Đảng mất nước.” Đó chính là lý do khiến Trung Quốc không thể chỉ quan tâm đến việc phát triển nhanh, mà phải vừa phát triển tốt, vừa đảm bảo tốc độ phát triển cao liên tục, vừa đảm bảo công bằng xã hội, môi trường bền vững. Đại hội XVII đề ra, năm 2020 Trung Quốc phải bước vào hàng ngũ các nước sáng tạo, xây dựng được cuộc sống văn minh sinh thái, xã hội tràn đầy sức sống, ổn định, đoàn kết, mở cửa rộng rãi hơn... Theo các nhà lý luận Trung Quốc, kinh tế phát triển nhanh chóng bền vững cung cấp cơ sở vật chất cần thiết và môi trường ổn định cho công bằng xã hội và môi trường sinh thái, đồng thời sự công bằng và môi trường tốt sẽ giảm tổng giá thành phát

triển kinh tế, thúc đẩy kinh tế phát triển với tốc độ nhanh.

II. NHỮNG GIẢI PHÁP ĐỂ NỀN KINH TẾ QUỐC DÂN TRUNG QUỐC PHÁT TRIỂN VỪA TỐT VỪA NHANH.

Xuất phát từ hiện thực đã nêu phía trên, Đại hội XVII ĐCS Trung Quốc cho rằng để thực hiện mục tiêu trên, “điểm mấu chốt là cần nhanh chóng chuyển đổi phương thức phát triển, hoàn thiện những tiến triển quan trọng đã đạt được về mặt thể chế kinh tế thị trường XHCN”⁵, đồng thời đề ra một loạt giải pháp quan trọng để thực hiện mục tiêu đó, như:

- Nâng cao năng lực tự chủ sáng tạo, xây dựng đất nước loại hình sáng tạo.
- Đẩy mạnh chuyển đổi phương thức phát triển kinh tế, thúc đẩy nâng cấp ưu hoá cơ cấu ngành nghề.
- Trù tính tổng thể sự phát triển thành thị và nông thôn, thúc đẩy việc xây dựng nông thôn mới XHCN.
- Tăng cường tiết kiệm năng lượng, tài nguyên và bảo vệ môi trường sinh thái, tăng cường năng lực phát triển bền vững.
- Thúc đẩy sự phát triển nhịp nhàng giữa các khu vực, làm cho tình hình khai thác phát triển đất đai tốt đẹp hơn.
- Hoàn thiện chế độ kinh tế cơ bản, kiện toàn hệ thống thị trường hiện đại.
- Đi sâu cải cách thể chế về các mặt như thuế, tài chính, ngân hàng, tiền tệ, hoàn thiện hệ thống khống chế vĩ mô.
- Mở rộng và đi sâu mở cửa với bên ngoài, nâng cao trình độ kinh tế loại hình mở cửa. Nếu như có ai đó muốn tìm trong văn kiện Đại hội XVII những giải pháp mới mẻ theo nghĩa là từ trước đến

nay chưa xuất hiện bao giờ, thì sẽ không thể tìm thấy. Với phương châm “lý luận đi trước một bước”, đồng thời “không ngừng tìm tòi trong thực tiễn”, “cả nước là phòng thí nghiệm lớn”, trong sách báo, văn kiện của Trung Quốc, các nhà khoa học và hoạt động thực tiễn đã bàn thảo nhiều, không ít giải pháp đã được đưa vào, áp dụng thử và rút kinh nghiệm trong đời sống kinh tế xã hội. Tuy nhiên, với đòi hỏi của bối cảnh mới, diễn biến mới, mỗi giải pháp lại được nhấn mạnh, đề cao. Chúng tôi cho rằng, trong giai đoạn hiện nay, để đảm bảo nền kinh tế phát triển vừa tốt vừa nhanh, đưa ra một loạt giải pháp toàn diện như đã nêu trên, song sẽ đặc biệt nhấn mạnh một số giải pháp sau đây ở tầng quyết sách, chú trọng đồng thời phát triển kinh tế, xã hội, bảo vệ môi trường và coi trọng con người.

- *Tăng cường khả năng tự chủ sáng tạo, xây dựng đất nước theo mô hình đổi mới, sáng tạo.* Trung Quốc coi đây là điều cốt yếu của chiến lược phát triển, nâng cao sức mạnh tổng hợp của đất nước. Do sự tăng trưởng nhanh của Trung Quốc quá dựa vào đầu tư ô ạt, tiêu hao nhiều tài nguyên và năng lượng, trả giá lớn về môi trường sinh thái, sử dụng nhiều sức lao động rẻ, nên sự đóng góp của khoa học kỹ thuật cho phát triển kinh tế chỉ chưa đến 40%, trong khi chỉ tiêu đó ở các nước phát triển là khoảng 70%. Trên 60% thiết bị là nhập khẩu. Xuất khẩu hàng dệt may của Trung Quốc chiếm 24% tổng ngạch thương mại hàng dệt may thế giới, nhưng chỉ chưa đầy 1% mang nhãn mác

của riêng Trung Quốc, và không có nhãn nào nổi tiếng thế giới⁶. Năm 2006, có 750 trung tâm nghiên cứu và phát triển có sự đầu tư của nước ngoài. Các sản phẩm mang nhãn mác Trung Quốc, thực ra chỉ là thực hiện khâu lắp ráp cuối cùng, những khâu ít sinh lợi do giá trị gia tăng thấp. Ví dụ xe hơi hiện đại như BMW, Mercedes... dù có chế tạo ở Trung Quốc, nhưng kỹ thuật mũi nhọn các hãng lại chưa hề chuyển giao cho Trung Quốc. Hoặc Trung Quốc vẫn buộc phải chi 20% giá bán điện thoại di động, 30% giá bán máy tính, 20 – 40% giá bán máy công cụ để trả cho phí phát minh sáng chế nước ngoài. Cho nên tờ *Tranh Minh* (Hong Kông) cho rằng các công ty lớn của thế giới đầu tư vào Trung Quốc, biến Trung Quốc thành “công xưởng của thế giới” không phải là điều đáng vui mừng. Nếu nhìn vào xuất khẩu của Trung Quốc, người ta nhận thấy, tuy chiếm 30% GDP, nhưng theo thống kê, năm 2005 giá trị xuất khẩu của các công ty có vốn nước ngoài chiếm 57,3% tổng kim ngạch xuất khẩu, và 85% kim ngạch xuất khẩu sản phẩm kỹ thuật cao.

Sở dĩ trình độ khoa học kỹ thuật của Trung Quốc còn thấp kém và thua xa các nước phương Tây, lý do quan trọng là trình độ giáo dục thấp kém. Trung Quốc chỉ có 6,5% số dân đã qua giáo dục ca đẳng trong khi mức trung bình của thế giới là 12,6%. Một nghiên cứu vạch ra rằng, khả năng sáng tạo khoa học kỹ thuật của trường Đại học Havard của Mỹ tương đương với 200 trường đại học lớn của Trung Quốc. Báo *Thanh niên Trung Quốc* ra ngày 9.4.2007 đã đưa tin về danh sách các trường đại học nổi

tiếng nhất thế giới do *Trung tâm nghiên cứu đánh giá khoa học Trung Quốc* công bố. Bài báo cho biết, không có trường đại học nào của Trung Quốc trong số 10 trường đại học nổi tiếng nhất thế giới, trong khi Nhật Bản có 1 trường và Mỹ có 9 trường; và cũng không có trường nào của Trung Quốc lọt vào danh sách 100 trường hàng đầu; chỉ có 8 trường của Trung Quốc nằm trong danh sách khi con số được mở rộng đến 400⁷.

Một điều khiến nhiều người Trung Quốc buồn lòng nữa là, trong khi năng lực tự chủ đổi mới của đất nước còn thua kém, thì khá nhiều người kinh doanh sản xuất lại là các bậc "cao thủ" trong việc bắt chước, làm hàng giả hàng nhái, khiến nhiều công ty lớn trên thế giới phải kinh hoàng. Người ta cho rằng, về lâu dài, hành vi chộp giật này cũng là nhân tố cản trở các doanh nghiệp Trung Quốc phát huy sức mạnh trí tuệ để vươn lên đỉnh cao khoa học kỹ thuật.

- *Giải quyết tốt vấn đề nông nghiệp, nông thôn, nông dân.* Trung Quốc coi đây là vấn đề lớn liên quan đến đại cục xây dựng toàn diện xã hội hài hoà, là công việc quan trọng trong các công việc quan trọng hiện nay. Vì vậy đây là chủ đề được các nhà lãnh đạo, các nhà khoa học và hoạt động thực tiễn Trung Quốc rất quan tâm, đưa ra nhiều chính sách, biện pháp. Văn kiện Đại hội XVII một lần nữa nhấn mạnh nhiệm vụ xây dựng cơ chế hiệu quả lâu dài lấy công nghiệp thúc đẩy nông nghiệp, lấy thành thị thúc đẩy nông thôn, hình thành cục diện mới nhất thể hoá phát triển kinh tế xã hội thành thị và nông thôn. Việc nghiên cứu vấn đề này đã tiến hành lâu dài, công phu, sâu sắc và phong phú ở cả Trung Quốc và Việt Nam, ở đây xin không nhắc lại.

- *Tiết kiệm năng lượng, nguyên liệu và bảo vệ môi trường.* Do trình độ khoa học

kỹ thuật thấp kém, lâu nay sự phát triển kinh tế theo chiều rộng, quy mô lớn, tốc độ nhanh, dựa nhiều vào năng lượng, nguyên liệu và lao động cơ bắp, cộng với niềm tự hào "Trung Quốc đất rộng người đông, sản vật phong phú" đã gây tình trạng chỉ nhìn thấy lợi ích trước mắt, không tính đến lâu dài, lãng phí nghiêm trọng nguồn tài nguyên thiên nhiên có hạn, tàn phá môi trường sinh thái. Một số nghiên cứu về tăng trưởng kinh tế kiểu cũ của Trung Quốc đã đưa ra những "con số giật mình"⁸: Trung Quốc hiện nay là nước tiêu thụ vật liệu lớn nhất thế giới, sử dụng năng lượng nhiều nhất trên một đơn vị GDP, đứng đầu thế giới về ô nhiễm không khí và nguồn nước, với 70% sông ngòi và 90% sông trong thành phố bị ô nhiễm. Các thành phố của Trung Quốc đã xử lý không quá 20% lượng rác thải với 150 triệu tấn rác được thải tự do ở ngoại ô. Hơn 300 triệu nông dân không có nước sạch, hơn 400 triệu cư dân thành thị phải thở không khí ô nhiễm. Bụi, khói, khí thải xám xịt bao phủ một số vùng của Trung Quốc, lan sang cả Hồng Kông, Nhật Bản và Xibêri của Nga... Theo đánh giá của *Cục bảo vệ môi trường quốc gia Trung Quốc* và *Cục thống kê quốc gia Trung Quốc* trong báo cáo về vấn đề "GDP xanh" - một khái niệm được đưa ra lần đầu tiên ở Trung Quốc năm 2006 - chỉ tính sơ bộ, riêng vấn đề ô nhiễm môi trường đã gây ra thiệt hại/khoảng 3,05% tổng GDP năm 2004. Có nghĩa là lấy tốc độ tăng trưởng GDP 10,1% của năm đó khấu trừ đi tổn thất do ô nhiễm thì chỉ còn lại 7,05%.

Đa số người dân Trung Quốc đều đã dần dần nhận thức được rằng, tính theo đầu người thì các nguồn tài nguyên đất, nước, khoáng sản của Trung Quốc đều thấp hơn mức bình quân thế giới, rằng cái giá phải trả cho quá trình công nghiệp hoá của Trung Quốc là quá cao,

nếu so với quá trình công nghiệp hoá cũng với tốc độ cao của một nước lớn khác là Mỹ cách đây 1 thế kỷ: trên một diện tích lãnh thổ đại thể tương đương nhau, số dân Trung Quốc gấp hơn 6 lần số dân Mỹ lúc đó, tốc độ tăng trưởng kinh tế của Trung Quốc ngày nay nhanh gấp đôi tốc độ của Mỹ lúc đó. Không chỉ người dân Trung Quốc, mà thế giới cũng không thể chấp nhận tình trạng Trung Quốc tiêu thụ một lượng lớn năng lượng và nguyên liệu cho một đơn vị GDP như hiện nay, góp phần không nhỏ vào việc làm trái đất nóng lên và tàn phá hệ thống sinh thái như 30 năm qua. Một khảo sát gần đây trong số 2.500 người dân Trung Quốc đưa ra kết quả là, 96,4% số người cho rằng Trung Quốc cần phải tiếp tục biện pháp tính toán GDP xanh, dù cho chính quyền địa phương phản đối cách tính toán này vì sợ làm xấu hình ảnh... Điều đó cho thấy ý thức quý trọng tài nguyên, bảo vệ môi trường của họ đang tăng lên. Người ta cho rằng, nếu không khống chế được, sự phá hoại của nó đối với kinh tế Trung Quốc có thể sẽ nghiêm trọng hơn khủng hoảng tài chính tiền tệ và xảy ra xung đột xã hội. Chỉ trong năm 2005 đã xảy ra 51 ngàn vụ mâu thuẫn dân sự và 400 ngàn vụ khiếu kiện liên quan tới vấn đề môi trường. Các vụ khiếu kiện này đã tăng với tốc độ 30%/năm.

Đó là những lý do khiến Đại hội XVII DCS Trung Quốc nhấn mạnh, sự phát triển kinh tế của Trung Quốc không được chạy theo số lượng, theo tốc độ, mà phải chú trọng đến hiệu quả, đến chất lượng, bao gồm chất lượng sản phẩm và chất lượng sống của xã hội, của con người. Biện pháp đầu tiên người ta có thể làm là nâng cao ý thức công dân trước tình trạng này qua tuyên truyền, giáo dục rộng rãi về nguy cơ cạn kiệt tài nguyên, ô nhiễm môi trường đối với sự phát triển bền vững, vì trách nhiệm đối

với lợi ích thiết thân không chỉ của thế hệ ngày nay, mà còn liên quan đến nhiều thế hệ sau, đến “kế lớn trăm năm kế lớn ngàn năm trong tương lai của dân tộc”. Mặt khác, bằng hành động thiết thực, Trung Quốc đã coi việc bảo vệ môi trường là chiến lược “hiện đại hoá thế kỷ 21”, thúc đẩy xây dựng xã hội loại hình tiết kiệm tài nguyên, thân thiện với môi trường; đưa vấn đề hài hoà giữa con người với thiên nhiên thành một nội dung của xã hội hài hoà XHCN; đưa vấn đề tiết kiệm năng lượng và chống ô nhiễm môi trường vào hệ thống chỉ tiêu đánh giá thành tích của các cấp chính quyền. Tháng 5 vừa qua, 8 bộ của Trung Quốc đã phối hợp mở cuộc kiểm tra lớn nhằm xử lý các ngành ô nhiễm nặng hao phí năng lượng cao. Sự cố gắng của Trung Quốc đã thể hiện hết sức mạnh mẽ trong các hoạt động nhằm thực hiện *Chương án quốc gia về ứng phó với biến đổi khí hậu* diễn ra trong năm nay. Chương án này được *Tổ lãnh đạo ứng phó với biến đổi khí hậu quốc gia* do Thủ tướng Ôn Gia Bảo làm tổ trưởng đưa ra, rất được thế giới hoan nghênh⁹. Khoản ngân sách 192 tỷ USD từ nay đến năm 2010 đã được Chính phủ Trung Quốc duyệt chi cho chiến lược “hiện đại hoá thứ 5” này. Ngoài ra, Trung Quốc còn vận động để có sự trợ giúp quốc tế cho vấn đề này. Những nước phương Tây được hưởng lợi từ hàng xuất khẩu giá rẻ của Trung Quốc cam kết sẽ tham gia xử lý các vấn đề liên quan đến GDP xanh. Một số nước phát triển đã giúp Trung Quốc về kinh nghiệm giảm tiêu hao năng lượng hay giảm hiệu ứng nhà kính. Nhiều công ty xuyên quốc gia kinh doanh tại Trung Quốc đang nghiên cứu để chuyển chi phí chống ô nhiễm môi trường của họ sang Trung Quốc.

- *Giảm bớt mâu thuẫn xã hội.* Các nhà khoa học Trung Quốc cho rằng, xét về tiêu chí thời gian, Trung Quốc vẫn và

sẽ còn ở giai đoạn đầu của CNXH một thời gian dài; xét về tiêu chí không gian, Trung Quốc vẫn là nước đang phát triển. Đó chính là tình hình cơ bản của Trung Quốc ngày nay. Tình hình đó tương đương với các nước đã công nghiệp hoá ở thời kỳ bình quân GDP theo đầu người vào khoảng từ 1000 USD đến 3000 USD, mà theo kinh nghiệm của các nước này, là thời kỳ xã hội biến đổi ghê gớm nhất, mâu thuẫn xã hội nổi cộm nhất. Có thể thấy bên cạnh những thành tựu lớn lao về mặt xã hội, nâng cao mức sống cho toàn dân, giảm mạnh số người nghèo khổ, thì Trung Quốc còn vướng phải nhiều vấn đề xã hội rất nặng nề. Đáng rănng sự chênh lệch giàu nghèo, tham nhũng hối lộ tràn lan, khó tìm việc làm, chi phí ăn ở, học hành, chữa bệnh đắt đỏ, bảo đảm xã hội thấp, dịch vụ công cộng kém cỏi, nông dân mất đất... là những vấn đề Trung Quốc khó tránh khỏi khi đất nước đang ở trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hoá, song những vấn đề xã hội này đã nghiêm trọng đến mức báo động, ảnh hưởng xấu đến sự phát triển kinh tế, đến ổn định chính trị. Chênh lệch giàu nghèo giữa các vùng vẫn ở tình trạng giống như "châu Âu so sánh với châu Phi". Vùng ven biển Đông Nam có thu nhập bình quân đầu người gấp 10 lần vùng sâu phía Tây. Giữa các triệu phú, tỷ phú (tính theo đôla) với những người thất nghiệp, mà không hiếm người trong số đó tuyệt vọng đến mức quyền sinh, chênh lệch đến mức trước đây người dân Trung Quốc không bao giờ tưởng tượng nổi. Nạn tham nhũng hối lộ tràn lan trong quan chức các cấp và trong giới doanh nghiệp, nhất là doanh nghiệp nhà nước gây bức xúc trong cả nước. Nạn chiếm dụng đất trắng trợn và bớt xén tiền đền bù đất cho nông dân của nhiều quan chức địa phương khiến một học giả Trung Quốc đã ví nó với hiện

tượng "rào đất", "cừu ăn thịt người" ở Anh trong thời kỳ tích lũy nguyên thủy tư bản ở Anh thế kỷ 16. Sự căm phẫn của nông dân đã thể hiện trong 37 ngàn vụ biểu tình phản đối của nông dân năm 2006, trung bình mỗi ngày hơn 100 vụ, ảnh hưởng xấu đến bước phát triển dân chủ ở nông thôn Trung Quốc, tạo cơ cho phương Tây lợi dụng để lên án Trung Quốc. Để đối phó với các vấn nạn trên, nhà nước Trung Quốc đã nỗ lực tăng cường "bàn tay hữu hình" của mình. Ngay từ trước Đại hội XVII Đảng CSTQ, lãnh đạo nước này đã nhấn mạnh "cầm quyền vì dân, lấy dân làm gốc", chủ trương xây dựng xã hội hài hoà XHCN, phát triển kinh tế đồng thời coi trọng công bằng xã hội... Đi đôi với việc kiên quyết trừng trị tham quan ô lại, Trung Quốc còn có nhiều biện pháp cụ thể, thiết thực trong tái phân phối, trong đầu tư vào cơ sở hạ tầng, vào y tế giáo dục, xoá đói giảm nghèo. Vấn đề này đã được phản ánh trong nhiều tư liệu.

- *Nâng cao trình độ kinh tế đối ngoại.*
Hoạt động kinh tế đối ngoại của Trung Quốc có tiến bộ to lớn vượt bậc, đặc biệt là về ngoại thương. Với quy mô trên 1700 tỷ USD, Trung Quốc đã là cường quốc ngoại thương lớn thứ ba thế giới. Song tính theo đầu người, chỉ đạt mức hơn 1000 USD, thấp hơn mức trung bình 2400 USD của thế giới và còn thấp xa so với các cường quốc kinh tế khác. Hàng xuất khẩu của Trung Quốc chất lượng còn thấp, giá trị gia tăng không cao, sức cạnh tranh kém, thiếu sản phẩm nổi tiếng và mạng lưới tiêu thụ hoàn thiện. Sản phẩm kỹ thuật cao chỉ chiếm 2-3% xuất khẩu. Chưa có mấy doanh nghiệp có thực lực mạnh, trình độ quản lý cao, có thể tham gia sâu rộng vào cạnh tranh quốc tế. Con đường để kinh tế đối ngoại của Trung Quốc bắt kịp trình độ tiên tiến của thế giới vẫn còn xa. đòi hỏi phải

có một quá trình lâu dài với một hệ thống biện pháp đồng bộ. Ở đây chỉ nhấn mạnh một vài tình hình cấp bách cần giải quyết ngay, những rào cản cần dỡ bỏ ngay để kinh tế đối ngoại của Trung Quốc duy trì được xu thế phát triển vừa tốt vừa nhanh.

Bên cạnh những giải pháp xử lý các vấn đề bên trong mà văn kiện Đại hội đã nêu lên đầy đủ và rõ ràng, nhằm nâng cao sức cạnh tranh, hàm lượng kỹ thuật và chất lượng hàng hoá, Trung Quốc đã tích cực đối phó với khó khăn bên ngoài, đó là xu hướng tăng cường bảo hộ mậu dịch của nước khác. Ngoài lý do e ngại trước sức mạnh của Trung Quốc, trước sự đầu tư gia tăng kèm theo sự gặm nhấm về lãnh thổ, bành trướng về nhân lực, trực tiếp đe dọa công ăn việc làm của nhân dân nước khác, trước sự xâm nhập của hàng hoá giá rẻ từ Trung Quốc đang gây khó khăn cho các ngành truyền thống, các nước này đã gây nhiều khó khăn để kiềm chế Trung Quốc, còn có lý do chủ quan về phía doanh nghiệp Trung Quốc, đó là rất nhanh nhạy trong việc “nặng tay trên” bản quyền của các đối tác, tung ra thị trường hàng giả, hàng nhái trên quy mô lớn, gây thiệt hại đáng kể cho các nhà sản xuất nước ngoài. Cho nên song song với việc phá bỏ rào cản kỹ thuật do các nước khác dựng lên bằng cách thương thảo, Trung Quốc đã chủ trương tăng cường tự chủ sáng tạo, nâng cao chất lượng, mẫu mã hàng hoá, bảo vệ thương hiệu... Trung Quốc còn nghiêm khắc chống phá nạn ăn cắp bản quyền, làm hàng giả hàng nhái...

Một vấn đề khác mà Trung Quốc hết sức quan tâm trong mấy năm gần đây, đó là tìm mọi cách để tận dụng được nguồn tài nguyên của nước ngoài. Nổi bật nhất là Trung Quốc đã ra sức đẩy mạnh quan hệ với các nước châu Phi, Trung Đông, Trung Á... Dư luận quốc tế gọi đó là “nên ngoại giao dầu lửa” của

Trung Quốc, có nghĩa là không ngoài mục đích mua dầu của các nước trên bổ sung năng lượng cho “cái thùng không đáy” là công cuộc công nghiệp hoá trên quy mô lớn, tốc độ cao của nước mình...

Có thể thấy rằng Đại hội XVII ĐCS Trung Quốc đề ra phải thúc đẩy phát triển kinh tế vừa tốt vừa nhanh là đã chuyển từ giai đoạn phát triển chạy theo tốc độ bằng mọi giá sang phát triển ưu tiên chất lượng, bền vững, quan tâm đến con người, đồng thời vẫn duy trì xu hướng phát triển nhanh. Bước chuyển đó là kết quả trước sức ép của hiện thực kinh tế xã hội Trung Quốc cũng như của bối cảnh toàn cầu hoá, đòi hỏi Trung Quốc phải có hành động tích cực khi hội nhập vào kinh tế quốc tế. Còn có thể thấy, Trung Quốc đã có đủ điều kiện về nhận thức, quyết tâm tầm nhìn sâu rộng cũng như thực lực kinh tế để thực hiện sự chuyển biến này./

CHÚ THÍCH:

- ¹ Tạp chí *Tranh Minh* (Hồng Kông) số 9.2007. Dẫn theo TLTKĐB của TTXVN 17.9.2007 và tạp chí *Foreign Affairs* (Mỹ) số 1, 2.2007. Dẫn theo *Các vấn đề quốc tế* của TTXVN số 10. 2007.
- ² Tạp chí *Tranh Minh* 9.2007. Tlđđ.
- ³ *Foreign Affairs* số 1, 2.2007. Tlđđ.
- ⁴ Tân Hoa xã, *Bài đặc biệt hướng tới Đại hội XVII Đảng CSTQ*. Dẫn theo TLTKĐB của TTXVN 12.9.2007.
- ⁵ Trích *Báo cáo của Ủy ban TW Đảng CSTQ tại Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XVII ĐCS TQ ngày 10.10. 2007*. [http:// www.stats.gov.vn](http://www.stats.gov.vn), 17.10.2007.
- ⁶ Mã Khải. *Nhanh chóng chuyển đổi phương thức phát triển kinh tế là nhiệm vụ chiến lược cấp bách và lớn lao liên quan đến toàn cục nền kinh tế quốc dân*. Trích từ Bản phụ đạo về báo cáo Đại hội XVII. Nxb Nhân dân (TQ) 10.2007.
- ⁷ Theo *Tranh Minh*. Tlđđ.
- ⁸ Theo TTXVN (Hồng Kông) 12.10.2007. TLTKĐB 16.10.2007.
- ⁹ Ngoại giao khí hậu của Trung Quốc trong báo tấp. Tạp chí *Hoàn Cầu* (TQ) số 18, ngày 16.9.2007.